

тия от сръбската история: Доситей Обрадович, Вук Караджич, Лукиан Мушички, патриарх Раяич, князете Милош, Михаил и Милан Обренович, преминаването на сърбите в Унгария под ръководството на патриарх Арсений Черноевич и др. Замишля да издаде "Пантеон славянски", но не успява да осъществи идеята си. Чувства се колкото сърбин, толкова и българин. Като сръбски поданик, в официални документи се определя като сърбин. Подписва се: Анастас, Настас, Танасиа, Атанасиа, а през 1848 г. "Танаша Йованович, Българин, литограф". На въпроса коя земя обича Анастас Йованович отговаря: "Као една жена дете роди, а нема хране да го отрани, и да го изведе на пут, него то дете узме друга жена, одрани га и начини човеком, я држим да то дете обе те жене вала еднако да воли и да поштуе!"

При Анастас Йованович се учат много младежи. Негов ученик е и Николай Павлович от Свищов (1825 - 1894), който престоява в литографската му работилница няколко месеца. Анастас Йованович се грижи бащински за младежа, желае той да учи не само при него, но и да го изпрати в Художествена академия. Следвайки във Виена и Мюнхен през 1852 - 1856 г., той не прекъсва връзката с някогашния си учител. Твърде вероятно е идеята за картинна българска история у Николай Павлович да се е зародила още в Белград, под влияние на Анастас Йованович.

В книгата си "Николай Павлович", Д. Тенев определя Анастас Йованович като сърбин и го нарича Атанас. Интересно е, че казаното от Николай Павлович в едно писмо-отговор до брат му Димитър Павлович, което Тенев цитира, не го е насочило към българския произход на Анастас Йованович. На бележката на брат си Димитър, че е употребил в писмото си до него "няколко чисто сръбски думи" и го съветва да пази майчиния си език, Николай Павлович отговаря, че това е станало несъзнателно, по навик, тъй като с майстора си те говорили "на един своеобразен език, за който Анастас Йованович бил убеден, че е български, а Николай - сръбски".

III. КНИЖОВНИ ИЗЯВИ НА БЪЛГАРСКИТЕ МЛАДЕЖИ, ВЪЗПИТАНИЦИ НА СРЪБСКИТЕ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ ПРЕЗ 30-ТЕ - 50-ТЕ ГОДИНИ НА XIX ВЕК

През управлението на княз Милош Обренович (1830 - 1839 г.) и след него, до 1844 г., когато се създава известното "Начертание" на Илия Гарашанин, в сръбските учебни заведения се учат деца на български емигранти или млади хора, емигрирали в Сърбия, които след завършване на образованието си се изиявяват в обществено-политическия и културния живот на Княжеството.

През управлението на уставохранителите (1839 - 1859 г.) настъпва промяна. Появява се нова категория български ученици. В Сръбското княжество отиват да се учат младежи, които след това се завръщат в отечеството си и работят в полза на своя народ. Това става в резултат на политиката на сръбското правителство спрямо българите, изразена в културната част на известното "Начертание", която предвижда подкрепа на Сърбия за българската просвета, печатане на български книги в сръбски печатници и обучение на български младежи в учебните заведения на Сръбското княжество, крито да се подготвят като учители и свещеници.